

zouden alle Nederlandse troepen uit Indië worden teruggetrokken en zolang over de overeenkomst werd gesproken, zou Nederland (dat inmiddels besloten had, de troepensterkte in Indië tot ca. vijf-en-zeventigduizend man op te voeren) alle troepenbewegingen staken en zou de Republiek aan de bescherming en de evacuatie van de geïnterneerden 'speciale aandacht schenken'.

Over dit tegenvoorstel viel, aldus van Mook, niet te praten. Alleen al de pretentie dat de Republiek de gehele Indonesische archipel zou vertegenwoordigen, was voor hem (men denke aan de deelstaten welke oprichting hij in Den Haag had voorgesteld) onaanvaardbaar. Sjahrir toonde daar begrip voor en dat viel hem niet moeilijk: mèt Soekarno was hij van mening dat, als de Republiek eenmaal Java en Sumatra omvatte, de van haar uitgaande politieke invloed zo sterk zou zijn dat, hoeveel en welke deelstaten van Mook ook in het leven zou roepen, uiteindelijk de pro-republikeinse krachten overal zouden triomferen. Met dat al wist hij dat hij voorzichtig moest manoeuvreren – hij versterkte zijn positie door, zoals eerder vermeld, de linkse groepering van Tan Malaka uit te schakelen en hij deed, zonder Soekarno of de leden van zijn kabinet erin te kennen, eind maart aan van Mook een geheim voorstel toekomen: Nederland hoefde in eerste instantie niet verder te gaan dan tot erkenning van het gezag van de Republiek over Java en Sumatra. Nadat hij dat voorstel had doorgegeven, lichtte hij Soekarno en zijn kabinet in.

Tussen zijn denkbeelden en die van het kabinet-Schermerhorn gaapte dus een brede kloof. Was deze te overbruggen? Clark Kerr drong er op aan en van Mook, aannemend dat Indonesische onderhandelaars altijd zouden beginnen met te overvragen, hield het niet voor onmogelijk. Trouwens, wat was het alternatief? Werd geen overeenstemming bereikt, dan zou vroeg of laat gevochten moeten worden. Afgesproken werd dat een delegatie van de Republiek, bestaande uit twee ministers en de secretaris van het kabinet, mèt van Mook naar Nederland zou vliegen om er met de regering te onderhandelen. Had dat zin? Nauwelijks. Met de op 17 mei te houden eerste algemene verkiezingen in zicht kon die regering zich bezwaarlijk binden en bovendien lagen het Nederlandse en het Indonesische standpunt veel te ver uit elkaar. Drees noemde in de eerste vergadering welke het kabinet-Schermerhorn op 10 april in aanwezigheid van van Mook en Idenburg aan de Indonesische voorstellen wijdde¹, alleen al de vorm waarin de Indonesiërs de zaak wilden gieten,

¹ Notulen: a.v., dl. IV, p. 85 e.v.